

ੴ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ

5

ਥਿਰੁ ਘਰਿ ਬੈਸਹੁ ਹਰਿ ਜਨ ਪਿਆਰੇ ॥

‘ਖੋਜੀ’

ਬਿਚੁ ਘਰਿ ਬੈਸਹੁ ਹਰਿ ਜਨ ਪਿਆਰੇ ॥

ਬਿਚੁ ਘਰਿ ਬੈਸਹੁ ਹਰਿ ਜਨ ਪਿਆਰੇ ॥

ਸਤਿਗੁਰਿ ਤੁਮਰੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੦੧)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਅਰਥ ਇਹ ਹਨ —

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਗੁਰ ਸਿਖਾਂ, ਹਰਿਜਨ-ਪਿਆਰਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 'ਬਿਚੁ ਘਰਿ' ਅਥਵਾ 'ਆਤਮਾ' ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਰੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰ ਦੇਵੇਗਾ ।

ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਧੀ-ਸਾਦੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਅਤਿਅੰਤ ਛੂੰਘੇ ਆਤਮਿਕ 'ਭੇਦ' ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਪਤ 'ਆਤਮਿਕ ਭੇਦਾਂ' ਨੂੰ ਖੋਲਣ ਲਈ ਅਤਿ ਛੂੰਘੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ।

ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਪੰਗਤੀ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਤਿੰਨ ਅੱਖਰ 'ਬਿਚੁ ਘਰਿ ਬੈਸਹੁ' ਦੇ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਭਾਵਾਂ ਤੇ ਗੁੱਝੇ ਭੇਦਾਂ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ —

'ਬਿਚੁ' — 'ਬਿਚੁ' ਅੱਖਰ ਇਸ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ 'ਘਰਿ' ਅੱਖਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਪਣੇ 'ਮਨ' ਨੂੰ ਐਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਲਈਏ — ਜੋ ਸਦੀਵੀ, ਨਿਹਚਲ, ਸਥਿਰ, ਅਹਿੱਲ, ਅਟੱਲ ਅਤੇ ਅਚੱਲ ਹੈ ।

ਪਰ ਸਾਡੇ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਦਿਮਾਰੀ ਗਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਇੱਟਾਂ, ਗਾਰਾ, ਸੀਮਿੰਟ, ਲੱਕੜਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਬਣੇ ਹੋਏ ਦਿਸ਼ਟਮਾਨ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ 'ਨਿਜ ਘਰ' ਅਥਵਾ 'ਬਿਚੁ ਘਰਿ' ਸਮਝੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ।

ਇਹ ਦੀਸਣਹਾਰ 'ਘਰ' ਸਦੀਵੀ ਬਦਲਦੇ ਅਤੇ ਢਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਘਰ — 'ਬਿਚੁ ਘਰਿ' ਅਥਵਾ 'ਨਿਜ ਘਰ' ਨਹੀਂ ਅਖਵਾ ਸਕਦੇ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਸੇ ਹੋਏ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੇ 'ਬਿਚੁ ਘਰਿ' ਅਥਵਾ 'ਨਿਜ ਘਰ' ਦੇ —

ਸਥਿਰ
ਨਿਹਚਲ
ਅਹਿੱਲ
ਅਚੱਲ
ਅਟੱਲ
ਅਬਿਨਾਸੀ

ਅਦਿਸ਼ਟ ਘਰ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਲਈ -

ਸਾਡੇ ਮਨੋਕਲਪਤ ਅਥਵਾ ਦਿਸ਼ਟਮਾਨ ਨਾਸ਼ਵੰਤ 'ਘਰ' ਅਤੇ
ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦੇ 'ਬਿਰ ਘਰਿ' –

ਦਾ ਨਿਖੇੜਵਾਂ ਗਿਆਨ, ਸੋਝੀ ਯਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ 'ਨਿਰਣੇ' ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਿਚ ਗਰਬਾਣੀ ਸਾਡੀ ਇਉਂ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ –

ਜੇ ਘਰ ਛਡਿ ਗਵਾਵਣਾ ਸੋ ਲਗਾ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥

ਜਿਥੈ ਜਾਇ ਤੁਧੁ ਵਰਤਣਾ ਤਿਸ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾਹਿ ॥ (ਪੰਨਾ-੪੩)

ਡੱਡਾ ਡੇਰਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਹ ਡੇਰਾ ਤਹ ਜਾਨ ॥

ਉਆ ਡੇਰਾ ਕਾ ਸੰਜਮੋ ਗਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਪਛਾਨ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੫੬)

ਲਾਜ ਨ ਮਰਹ ਕਹਹ ਘਰ ਮੇਰਾ ॥

ਅੰਤ ਕੀ ਬਾਰ ਨਹੀਂ ਕਛੁ ਤੇਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੩੨੫)

ਮਨਮਖ ਹਉਮੈ ਮਾਇਆ ਸੁਤੇ ॥

ਅਪਣਾ ਘਰ ਨ ਸਮਾਲਹਿ ਅੰਤਿ ਵਿਗਤੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੦੪੯)

ਇਸ ਦੇ ਐਨ ਉਲਟ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਬਿਤੁ ਘਰਿ' ਅਥਵਾ 'ਨਿਜ ਘਰ' ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਤਸਵੀਰ ਇਉਂ ਖਿੱਚੀ ਹੈ –

ਨਾਨਕ ਬਧਾ ਘਰ ਤਹਾਂ ਜਿਥੈ ਮਿਰਤ ਨ ਜਨਮ ਜਗਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੪੪)

ਮਕਾਮ ਤਿਸ ਨੋ ਆਖੀਐ ਜਿਸ ਸਿਸਿ ਨ ਹੋਵੀ ਲੇਖ ॥

ਅਸਮਾਨ ਧਰਤੀ ਚਲਸੀ ਮਕਾਮ ਉਹੀ ਏਕ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੪)

ਬੇਗਮ ਪਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ ॥

ਦੁਖ ਅੰਦੋਹ ਨਹੀਂ ਤਿਹਾ ਠਾਉ ॥

ਨਾਂ ਤਸਵੀਸ ਖਿਰਾਜ ਨ ਮਾਲ ॥

ਖਉਣੁ ਨ ਖਤਾ ਨ ਤਰਸੁ ਜਵਾਲੁ ॥੧॥
 ਅਬ ਮੋਹਿ ਖੂਬ ਵਤਨ ਗਹ ਪਾਈ ॥
 ਉਹਾਂ ਖੈਰਿ ਸਦਾ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਕਾਇਮੁ ਦਾਇਮੁ ਸਦਾ ਪਾਤਸਾਹੀ ॥
 ਦੋਮ ਨ ਸੇਮ ਏਕ ਸੋ ਆਹੀ ॥
 ਆਬਾਦਾਨੁ ਸਦਾ ਮਸਹੂਰ ॥
 ਉਹਾਂ ਗਨੀ ਬਸਹਿ ਮਾਮੂਰ ॥
 ਤਿਉ ਤਿਉ ਸੈਲ ਕਰਹਿ ਜਿਉ ਭਾਵੈ ॥
 ਮਹਰਮ ਮਹਲ ਨ ਕੋ ਅਟਕਾਵੈ ॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਖਲਾਸ ਚਮਾਰਾ ॥
 ਜੋ ਹਮ ਸਹਗੀ ਸੁ ਮੀਡੁ ਹਮਾਰਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੩੪੫)

ਅਬਿਚਲ ਨਗਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰੂ ਕਾ
 ਨਾਮੁ ਜਪਤ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਰਾਮ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੮੩)

ਕਰੁ ਨਾਨਕ ਮੈ ਸਹਜ ਘਰੁ ਪਾਇਆ
 ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰ ਖਜੀਨਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੨੧੧)

ਇਸ ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦੇ 'ਥਿਰੁ ਘਰਿ' ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਈਆਂ ਨਾਵਾਂ
 ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ —

ਸਚ ਖੰਡ

ਦਰੁ ਘਰੁ

ਹਰਿ ਦਰੁ

ਨਿਹਚਲ ਆਸਣ

ਨਿਜ ਘਰ

ਨਿਹਚਲੁ ਸਚੁ ਬਾਨਾ

ਅਨਭਉ ਨਗਰ

ਸਚ ਘਰ

ਬੇਗਮਪੁਰਾ

ਹਰਿ ਕਾ ਧਾਮ

ਆਪਨੜਾ ਘਰ

ਸੂਖ ਮਹਲ

ਬੈਕੁੰਠ ਨਗਰ

ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ

ਸੰਤ ਮੰਡਲ

ਸਹਿਜ ਘਰ

ਅਬਿਨਾਸੀ ਮਹਲ, ਆਦਿ ।

ਸਚ ਖੰਡਿ ਵਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੮)

ਨਾਨਕ ਦਰੁ ਘਰੁ ਏਕੁ ਹੈ ਅਵਰੁ ਨ ਢੂਜੀ ਜਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੦)

ਹਰਿ ਦਰੁ ਸੇਵੇ ਅਲਖ ਅਭੇਵੇ

ਨਿਹਚਲੁ ਆਸਣੁ ਪਾਇਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੯)

ਨਿਜ ਘਰਿ ਬੈਸਿ ਸਹਜ ਘਰੁ ਲਹੀਐ ॥

ਹਰਿ ਰਸਿ ਮਾਤੇ ਇਹੁ ਸੁਖੁ ਕਹੀਐ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨੨)

ਸਹਜ ਸਿਫਤਿ ਭਗਤਿ ਤਤੁ ਗਿਆਨਾ॥

ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਨਿਹਚਲੁ ਸਚੁ ਬਾਨਾ॥

ਤਹਾ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ ਗੁਣ ਰਸੈ॥

ਅਨਭਉ ਨਗਰੁ ਤਹਾ ਸਦ ਵਸੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੩੨)

ਨਾਨਕ ਸਚ ਘਰੁ ਸਬਦਿ ਸਿਵਾਪੈ

ਦੁਬਿਧਾ ਮਹਲੁ ਕਿ ਜਾਣੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੪੩)

ਬੇਗਮ ਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ ॥

ਦੂਖੁ ਅੰਦੇਹੁ ਨਹੀ ਤਿਹਿ ਠਾਉ ॥

(ਪੰਨਾ-੩੪੫)

ਮੁਕਤਿ ਬੈਕੁੰਠ ਸਾਧ ਕੀ ਸੰਗਤਿ

ਜਨ ਪਾਇਓ ਹਰਿ ਕਾ ਧਾਮ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੮੨)

ਆਪਨੜੇ ਘਰਿ ਹਰਿ ਰੰਗੋ ਕੀ ਨ ਮਾਣੇਹਿ ॥

ਸਹੁ ਨੇੜੇ ਧਨ ਕੰਮਲੀਏ ਬਾਹਰੁ ਕਿਆ ਢੂਢੇਹਿ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨੨)

ਸੂਖੁ ਮਹਲ ਜਾ ਕੇ ਉਚ ਦੁਆਰੇ ॥

ਤਾ ਮਹਿ ਵਾਸਹਿ ਭਗਤ ਪਿਆਰੇ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੩੯)

ਬੈਕੁੰਠ ਨਗਰੁ ਜਹਾ ਸੰਤ ਵਾਸਾ ॥

ਪ੍ਰਭ ਚਰਣ ਕਮਲ ਰਿਦ ਮਾਹਿ ਨਿਵਾਸਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੪੨)

ਅਬਿਚਲ ਨਗਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰੂ ਕਾ

ਨਾਮ ਜਪਤ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਰਾਮ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੮੩)

ਸੰਤ ਮੰਡਲ ਠਾਕੁਰ ਬਿਸ਼ਾਮੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੪੬)

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਮੈ ਸਹਜ ਘਰੁ ਪਾਇਆ

ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰ ਖਜੀਨਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੨੧੧)

ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ 'ਘਰਾਂ' ਅਥਵਾ 'ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ' ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਘਰ ਅਤੇ 'ਅਨੁਭਵੀ ਨਿਜ
ਘਰ' ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਖੜਵਾਂ ਗਿਆਨ, ਨਿਸਚਾ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾ ਹੋਣਾ ਅਤਿ
ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ।

ਇਹ —

ਨਿਜ ਘਰ

ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ

ਬੇਗਮਪੁਰਾ

ਨਾਨਕ ਮੰਡਲ

ਪ੍ਰੀਤ ਦੇਸ਼

ਨਾਮ ਰਸ ਦਾ ਦੇਸ਼

ਪ੍ਰੇਮ ਸਵੈਪਨਾ ਦਾ ਇਲਾਹੀ ਕੋਟ

ਅਬਿਚਲੀ ਜੋਤ ਦਾ ਦੇਸ਼

ਕਿਤੇ —

ਧਰਤੀ ਉਤੇ

ਅਕਾਸ਼ਾਂ ਉਤੇ

ਪੁਲਾੜ ਅੰਦਰ

ਪਤਾਲਾਂ ਹੇਠ

ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ —

ਇਟਾਂ

ਗਾਰੇ

ਸੀਮਿਟ

ਪੱਥਰ

ਸੰਗਮਰਮਰ

ਲੱਕੜਾਂ

ਆਦਿ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ !

ਇਹ ਤਾਂ —

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ
ਸ਼ਬਦ ਰੂਪ
ਰਸ ਰੂਪ
ਪ੍ਰੀਤ ਖਿੱਚ
ਪਿਆਰ-ਮਸਤੀ
ਪ੍ਰੇਮ-ਸਵੈਪਨਾ
ਜੋਤ-ਵਿਗਾਸ
ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ
ਨਾਮ-ਰੂਪ
ਸ਼ਬਦ-ਰੂਪ

ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਕਾਇਆ ਬਹੁ ਖੰਡ ਖੋਜਤੇ ਨਵੇਂ ਨਿਧਿ ਪਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੯੫)

ਕਾਇਆ ਨਗਰੀ ਮਹਿ ਮੰਗਣਿ ਚੜਹਿ ਜੋਗੀ
ਤਾ ਨਾਮੁ ਪਲੈ ਪਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੦੮)

ਕਾਇਆ ਨਗਰੀ ਸਬਦੇ ਖੋਜੇ ਨਾਮੁ ਨਵੇਂ ਨਿਧਿ ਪਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੧੦)

ਮੇਰੈ ਕਰਤੈ ਇਕ ਬਣਤ ਬਣਾਈ ॥

ਇਸੁ ਦੇਹੀ ਵਿਚਿ ਸਭ ਵਖੁ ਪਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੦੬੪)

ਉਸ ਆਤਮਿਕ ਦੇਸ਼ ਅਥਵਾ ‘ਬੇਗਮਪੁਰਾ’ ਵਿਚ ਵਸਣ ਲਈ, ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਸਰੀਰ, ਇਹ ਦੁਨਿਆਵੀ ਘਰ ਜਾਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ — ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਅਤਿ ਸੂਖਮ ਹੈ । ਉਹ ਸਾਡੇ ਬੁੱਧੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ ।

ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ‘ਅਨਭਉ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ‘ਬੁਝਿਆ ਜਾ ਪਹਿਚਾਣਿਆਂ’ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ‘ਅਦਿਸ਼ਟ ਇਲਾਹੀ ਮੰਡਲ’ ਦਾ ਆਨੰਦ ਇਸੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕੇਵਲ —

ਸਾਧ-ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਮੇਲ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ

ਮਨ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਸੇਧ
 ਆਤਮ-ਪ੍ਰਾਇਣ ਹੋ ਕੇ
 ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਿਆਂ
 ਸਬਦ-ਸੁਰਤ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋ ਕੇ
 ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਚੁਆਰਾ ਹੀ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ 'ਬੇਗਮਪੁਰੇ', 'ਨਿਜ ਘਰ' ਦੀ ਥੋੜੀ ਅਤੇ 'ਅਨੁਭਵ' ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਉਂ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ —

ਸਬਦਿ ਮਨੁ ਰੰਗਿਆ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਸਿਆ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਰਜਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੩੩)

ਸਾਧੂ ਕੈ ਸੰਗਿ ਮਹਲਿ ਪਹੁੱਚੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨੧)

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਹਿਰਦੇ ਮਾਹਿ ॥

ਨਾਨਕ ਪਤਿ ਸੇਤੀ ਘਰਿ ਜਾਹਿ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੮੩)

ਸਾਚ ਸਬਦ ਬਿਨੁ ਮਹਲੁ ਨ ਪਛਾਣੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੪੧੪)

ਸਚੁ ਸਬਦੁ ਕਮਾਈਐ ਨਿਜ ਘਰਿ ਜਾਈਐ

ਪਾਈਐ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੪੩੯)

ਪ੍ਰਭੁ ਅਪੁਨਾ ਰਿਦੈ ਧਿਆਏ ॥

ਘਰਿ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤਿ ਆਏ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੨੯)

ਸਬਦੁ ਚੀਨਹਿ ਤਾ ਮਹਲੁ ਲਹਹਿ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੪੯)

ਮੁਕਤਿ ਬੈਕੁੰਠ ਸਾਧ ਕੀ ਸੰਗਤਿ

ਜਨ ਪਾਇਓ ਹਰਿ ਕਾ ਧਾਮ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੮੨)

ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਿਹਚਲੁ ਘਰੁ ਪਾਇਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੪੪)

ਨਦਰਿ ਪ੍ਰਭੂ ਸਤਸੰਗਤਿ ਪਾਈ ਨਿਜ ਘਰਿ ਹੋਆ ਵਾਸਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨੮)

ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਾਤੇ ਸਬਦਿ ਰੰਗਾਏ ॥

ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਏ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੯੮)

ਵਿਣੁ ਭਗਤੀ ਘਰਿ ਵਾਸੁ ਨ ਹੋਵੀ ਸੁਣਿਅਹੁ ਲੋਕ ਸਬਾਏ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੮੯)

ਨਉ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਸਾਧਿ ਸਾਧੁ ਸਦਾਇਆ ।

ਵੀਹ ਇਕੀਹ ਉਲੰਘਿ ਨਿਜ ਘਰਿ ਆਇਆ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੨੨/੬)

‘ਬੈਸਹੁ’ — ਸਾਡਾ ਚੰਚਲ ਮਨ ਇਕ ਪਲ ਭੀ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮਨ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਨੁਕਤੇ (point) ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸ ਉਤੇ ਇਹ ਮਨ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬਿਰਤੀ-ਸੁਰਤੀ ਟਿਕਾ ਸਕੇ।

ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਨੁਕਤਾ ‘ਗੁਰਮੰਤਰ’ ਅਥਵਾ ‘ਗੁਰਸਬਦ’ ਹੈ।

ਚਲਾਇਮਾਨ ਮਨ ਦੇ —

‘ਸਬਦ’ ਉਤੇ ਟਿਕਣ ਲਈ

‘ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ’ ਕਰਨ ਲਈ

‘ਸਬਦ-ਸੁਰਤਿ’ ਦੀ ਕਮਾਈ ਲਈ

ਅਤਿਅੰਤ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਉਦਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਮਰਨ-ਅਭਿਆਸ ਲਈ ‘ਸਾਧਸੰਗਤ’ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਲੋੜ ਹੈ।

ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨)

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈਐ ਸਤਸੰਗਤਿ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੬)

ਸਾਧਸੰਗਿ ਜਪਿਓ ਭਗਵੰਤੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੮੩)

ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੬੨)

ਸੰਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈਐ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੬੫)

ਨਾਨਕ ਜਪੀਐ ਮਿਲਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਹੋਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੪੦੫)

ਸਾਧਸੰਗਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਚਿਤਾਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੧੨)

ਮਿਲਿ ਸਾਧੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈਐ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੦੪)

ਮਨਿ ਤਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਆਰਾਧੀਐ ਮਿਲਿ ਸਾਧ ਸਮਾਰੈ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੧੨)

ਸਤਸੰਗਤਿ ਹਰਿ ਮੇਲਿ ਪ੍ਰਭੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੪੧੨)

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਅਟੁੱਟ ਸਿਮਰਨ ਦੁਆਰਾ, ਗੁਰਸਬਦ ਸਾਡੇ ਮਨ-ਤਨ-ਚਿਤ-ਅਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚ ਧਸ-ਵਸ-ਗਸ ਕੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮਨਿ ਵਸੈ ਸਾਚੁ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਉ ॥ (ਪੰਨਾ-੫੧)

ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਮਨਿ ਨਾਮੁ ਵਸਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੫)

ਸਤਸੰਗਤਿ ਸਾਧੂ ਲਗਿ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਸਮਾਈਐ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੪੩)

ਸੰਤ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਹਰਿ ਮਨਿ ਵਸੈ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੧੪੬)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਤਮਿਕ ‘ਪ੍ਰੇਮ ਸਵੈਪਨਾ’ ਦੇ ਨਾਮ-ਰਸ ਅਥਵਾ ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤਿ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਬਿਸਮਾਦ ਹੋਣਾ ਹੀ —

‘ਬਿਚੁ ਘਰਿ ਬੈਸਹੁ ਹਰਿ ਜਨ ਪਿਆਰੇ’ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੦੧)

ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਮਾਊਣਾ ਹੈ ।

ਇਹ ਉਚਮ-ਉਚੀ ਸੂਚਮ-ਸੂਚੀ ਆਤਮਿਕ ਕਮਾਈ ਕੋਈ ਵਿਰਲੇ ਗੁਰਮੁਖ, ਹਰਿਜਨ, ਪਿਆਰੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ‘ਬਿਚੁ ਘਰਿ ਬੈਸਹੁ’ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹਰਿਜਨ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵੱਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਇਸੁ ਜੁਗ ਮਹਿ ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਨਿਸਤਾਰਾ ॥

ਵਿਰਲਾ ਕੋ ਪਾਏ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੬੦)

ਨਿੱਕੇ ਬੱਚੇ (baby) ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ । ਉਹ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਆਸਰੇ ਪਲਦਾ ਹੈ । ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਉਤੇ ਹੀ ਭੋਲੇ-ਭਾਇ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ ਤੇ ਟੇਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ, ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੀ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ।

ਬੱਚੇ ਦੇ ‘ਭੋਲੇ ਪਨ’ (innocence) ਅਤੇ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ‘ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ’ ਦੀ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ‘ਖੇਲ’ ਹੈ ।

ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਬੱਚਾ ਸਿਆਣਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਉਮੈ-ਵੇੜੀ ਸਿਆਣਪ ਘੋਟਦਾ ਹੈ ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ‘ਮਾਂ-ਪਿਆਰ’ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ‘ਵਿਘਨ’ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਿਆਣਪ ਵਿਚ ‘ਕਰਮ-ਬਧ’ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਮਾਂ-ਪਿਆਰ’ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਗੋਦ ਦੇ ਸੁਖ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੀ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਹਉਂਧਾਰੀ, ਸਿਆਣਪ ਦੁਆਰਾ, ਇਲਾਹੀ-ਸੁਖਦਾਈ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਤੋਂ ‘ਬੇਮੁਖ’ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ‘ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ’ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਲਾਹੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਰੱਬੀ ‘ਗੋਦ’ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ 'ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ' ਅਥਵਾ 'ਹਰਿਜਨ ਪਿਆਰੇ' ਆਪਣੀ ਕੂੜੀ
ਹਉਮੈ ਅਥਵਾ—

ਸਿਆਣਪਾਂ

ਊਕਤੀਆਂ-ਜੁਗਤੀਆਂ

ਏਹੜ-ਤੇਹੜ

ਗਿਆਨ

ਫਲਾਸਫੀਆਂ

'ਕਿਊ'

'ਕਿਆ'

'ਕੈਸੇ' ਦੇ —

ਛਿਕਰ

ਚਿੰਤਾ

ਤੌਖਲੇ

ਵਾਲੀ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਢਕੋਸਲੇ ਅਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਡੱਡ ਕੇ, ਨਿੱਕੇ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ
ਚਰਨ-ਸਰਨ, ਪ੍ਰੇਮ-ਸਵੈਪਨਾ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਗੋਦ ਅਥਵਾ 'ਬਿਚੁ ਘਰਿ' ਵਿਚ 'ਬੈਸ
ਕੇ' ਅਟੁੱਟ ਸਿਮਰਨ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤ ਵਿਚ 'ਲਿਵ' ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ — ਤਦ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਉਂ
ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ —

ਬਿਚੁ ਘਰਿ ਬੈਸਹੁ ਹਰਿ ਜਨ ਪਿਆਰੇ ॥

ਸਤਿਗੁਰਿ ਤੁਮਰੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ ॥

ਦੁਸਟ ਦੂਤ ਪਰਮੇਸ਼ਰਿ ਮਾਰੇ ॥

ਜਨ ਕੀ ਪੈਜ ਰਖੀ ਕਰਤਾਰੇ ॥

ਬਾਦਿਸਾਹ ਸਾਹ ਸਭ ਵਸਿ ਕਰਿ ਦੀਨੇ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਮਹਾ ਰਸ ਪੀਨੇ ॥

ਨਿਰਭਉ ਹੋਇ ਭਜਹੁ ਭਗਵਾਨ ॥

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਕੀਨੇ ਦਾਨੁ ॥

ਸਰਣਿ ਪਰੇ ਪ੍ਰਭ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥

ਨਾਨਕ ਓਟ ਪਕਰੀ ਪ੍ਰਭ ਸੁਆਮੀ ॥

ਜਦ 'ਹਰਿਜਨ' ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਸਵੈਪਨਾ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ 'ਬੇਬੀ' (baby) ਵਾਂਗ ਭੋਲੇ-ਭਾਇ ਵਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਸ ਗੁਰਮੁਖ ਰੂਹ ਨੂੰ ਇਉਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਦਾ ਹੈ —

ਹਰਿ ਜੀ ਮਾਤਾ ਹਰਿ ਜੀ ਪਿਤਾ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ ॥

ਹਰਿ ਜੀ ਮੇਰੀ ਸਾਰ ਕਰੇ ਹਮ ਹਰਿ ਕੇ ਬਾਲਕ ॥

ਸਹਜੇ ਸਹਜਿ ਖਿਲਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਆਲਕ ॥

ਅਉਗਣੁ ਕੋ ਨ ਚਿਤਾਰਦਾ ਗਲ ਸੇਤੀ ਲਾਇਕ ॥

ਮੁਹਿ ਮੰਗਾਂ ਸੋਈ ਦੇਵਦਾ ਹਰਿ ਪਿਤਾ ਸੁਖਦਾਇਕ ॥

ਗਿਆਨੁ ਰਾਸਿ ਨਾਮੁ ਧਨੁ ਸਉਪਿਓਣੁ ਇਸੁ ਸਉਦੇ ਲਾਇਕ ॥

ਸਾਝੀ ਗੁਰ ਨਾਲਿ ਬਹਾਲਿਆ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਇਕ ॥

ਮੈਂ ਨਾਲਹੁ ਕਦੇ ਨ ਵਿਛੁੜੈ

ਹਰਿ ਪਿਤਾ ਸਭਨਾ ਗਲਾ ਲਾਇਕ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੦੨)

ਖੇਲਿ ਖਿਲਾਇ ਲਾਡ ਲਾਡਾਵੈ ਸਦਾ ਸਦਾ ਅਨਦਾਈ ॥

ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੈ ਬਾਰਿਕ ਕੀ ਨਿਆਈ ਜੈਸੇ ਮਾਤ ਪਿਤਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨੧੪)

ਨਿੱਕੇ ਬੱਚੇ (baby) ਦੀ ਇਸ ਉਦਾਹਰਣ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਕਿ —

1. ਹਉਮੈ-ਵੇੜੀ ਸਿਆਣਪ ਦੇ ਤਿਆਗਣ ਲਈ
2. ਸਿਆਣਪ ਤੋਂ ਉਪਜੇ, ਫਿਕਰ-ਚਿੰਤਾ-ਚਿਖਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ
3. ਸਦੀਵੀ ਅਟੱਲ, ਕੁਸਲ-ਖੇਮ ਪਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ
4. 'ਬਿਰੁ ਘਰਿ' ਬੈਸ ਕੇ ਬੇ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਅਤੇ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋਣ ਲਈ
5. ਇਲਾਹੀ ਦਾਤਾਂ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣਨ ਲਈ

6. ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਕਾਰਜ ਸਵਾਰਨ ਲਈ 'ਬੇਬੀ' ਵਾਂਗ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ —

ਸਦਾ ਅੰਗ ਸੰਗੇ
ਹਾਥ ਪੈ ਨੌਰੈ
ਰਖੈ ਜੀਅ ਨਾਲੈ
ਸਾਚ ਦਿੜਾਵੈ
ਅਕਥ ਕਥਾਵੈ

ਸਦ ਬਖਸਿੰਦ
 ਸਦਾ ਮਿਹਰਵਾਨਾ
 ਸਭ ਸੂਖਨ ਕੋ ਦਾਤਾ
 ਸਭ ਦੂਖਨ ਕੋ ਹੰਤਾ
 ਅਉਗਣੁ ਕੋ ਨ ਚਿਤਾਰੇ
 ਅੰਤੀ ਅਉਸਰ ਲਏ ਛਡਾਏ
 ਦਇਆ ਨਿਧਿ
 ਭਰਤ ਵਛਲ
 ਪ੍ਰੇਮ-ਪੁਰਖ
 ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ ਨਿਤ ਸਾਰ ਸਮਾਲੇ
 ਖੇਲ ਖਿਲਾਵੈ
 ਲਾਡ ਲਡਾਵੈ
 ਮਾਤ ਪਿਤਾਈ

ਹੋਣ ਦਾ 'ਬੇਬੀ' (baby) ਵਾਂਗ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਦਿੜ੍ਹ ਨਿਸਚਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਨਿ ਵੀਚਾਰਿਆ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੁ ਹੋਇ ॥
 ਨਾਨਕ ਆਪੇ ਹੀ ਪਤਿ ਰਖਸੀ ਕਾਰਜ ਸਵਾਰੇ ਸੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ-ਪੰਦ)

ਐਸੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਇ ਦਿੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਅਸੀਂ ਕਦਾਚਿਤ 'ਬਿਰੁ ਘਰਿ'
 ਵਿਚ 'ਬੈਸ' ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਕਾਰਜ ਸੌਰ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ
 ਅਨਿੰਨ ਆਤਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ, ਸਾਡਾ ਹਉਮੈ ਵੇੜਿਆ ਮਨ
 ਅਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਹੀ ਘੋਟਦਾ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ 'ਇਲਾਹੀ
 ਮਾਂ-ਪਿਆਰ' ਅਥਵਾ ਲਾਡਾਂ ਅਤੇ ਬਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰਹੇਗਾ ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਇਸ ਅਧੋਗਤੀ ਨੂੰ ਇਉਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ
 ਹੈ —

ਮਨਮੁਖ ਹੁਕਮੁ ਨ ਜਾਣਨੀ ਤਿਨ ਮਾਰੇ ਜਮ ਜੰਦਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੦)
 ਆਪਣੈ ਭਾਣੈ ਜੋ ਚਲੈ ਭਾਈ ਵਿਛੁੜਿ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੦)
 ਆਪਣੈ ਭਾਣੈ ਕਹੁ ਕਿਨੁ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਅੰਧਾ ਅੰਧੁ ਕਮਾਈ ॥ (ਪੰ.-੧੨੮੨)
 ਆਪਣੈ ਭਾਣੈ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਓ ਜਨ ਵੇਖਹੁ ਮਨਿ ਪਤੀਆਇ ॥ (ਪੰ.-੧੩੧੪)
 ਇਕਿ ਹੁਕਮੁ ਮੰਨਿ ਨ ਜਾਣਨੀ ਭਾਈ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਫਿਗਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੪੧੯)

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸੁਖਦਾਈ ਗੋਦ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਨਣਾ
ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ
ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਢਾਲਣਾ ਪਵੇਗਾ —

ਸੁਖ ਨਾਹੀ ਰੇ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਬਿਨਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੧੦)

ਤਜਹੁ ਸਿਆਨਪ ਸੁਰਿ ਜਨਹੁ ਸਿਮਰਹੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥

ਏਕ ਆਸ ਹਰਿ ਮਨਿ ਰਖਹੁ ਨਾਨਕ ਦੂਖੁ ਭਰਮੁ ਭਉ ਜਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੮੧)

ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਖ ਸਾਗਰੁ ਜਗ ਅੰਤਰਿ ਹੋਰ ਬੈ ਸੁਖੁ ਨਾਹੀ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੦੩)

ਅਬਿਨਾਸੀ ਖੇਮ ਚਾਹਰਿ ਜੇ ਨਾਨਕ ਸਦਾ ਸਿਮਰਿ ਨਾਰਾਇਣ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੧੪)

ਜੇ ਲੋੜਹਿ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਭਾਈ ॥

ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰਹਿ ਬਤਾਈ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੮੨)

ਜਉ ਸੁਖ ਕਉ ਚਾਹੈ ਸਦਾ ਸਰਨਿ ਰਾਮ ਕੀ ਲੇਹ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੪੨੨)

ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਆਦਤਾਂ, ਨਿਸਚਿਆਂ ਅਤੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੇ ਛੂੰਘੇ ਅਸਰ
ਹੇਠ 'ਕਰਮ-ਬਧ' ਹੋ ਕੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦੇ 'ਰੋਜ਼' (routine) ਵਿਚ ਇਤਨੇ ਗਲਤਾਨ,
ਮਸਤ. ਅਤੇ ਗੁਆਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ
ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ —

ਖਿਆਲ

ਚਿਤਵਨੀ

ਚਾਉ

ਉਮਾਹ

ਉਦਮ

ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ !

ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਆਲਾਂ,
ਨਿਸਚਿਆਂ ਦਾ ਇਤਨਾ ਅਭਿਆਸ (practice) ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣਿਆਰੀ
'ਭਰਮ-ਗੜ੍ਹ' ਦੇ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪਲਚਿ ਪਲਚਿ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਮੌਲਕ
ਜੀਵਨ ਅਜਾਈਂ ਗਵਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਪਲਚਿ ਪਲਚਿ ਸਗਲੀ ਮੁਈ ਝੂਠੈ ਧੰਧੈ ਮੋਹੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੩)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਆਲਾਂ, ਨਿਸਚਿਆਂ, ਆਦਤਾਂ ਦੇ ਦੁਖਦਾਈ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ
ਕਿਸੇ ਹੋਰ —

ਊਚੇਰੇ
ਚੰਗੇਰੇ
ਸੁਹਣੇਰੇ
ਸੁਖਦਾਈ
ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ

ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਾਨੂੰ—

ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ
ਤਾਂਘ ਹੀ ਨਹੀਂ
ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ

ਊਪਰਾਲਾ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ ।

ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਹਉਮੈ-ਵੇੜੀ, ਪੁਰਾਣੀ 'ਜੀਵਨ-ਪ੍ਲਾਲੀ' ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ 'ਹਾਲ-ਦੁਹਾਈ' ਵੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੰਗੇਰੀ, ਸੁਖਦਾਈ, ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ-ਸੇਧ ਦੀ ਬਾਬਤ —

ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ—ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ
ਸੁਣਦਿਆਂ—ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ
ਸਮਝਦਿਆਂ—ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ
ਗਿਆਨ ਘੋਟਦਿਆਂ
ਫਿਲਾਸਫੀਆਂ ਘੋਟਦਿਆਂ
ਵਾਹ-ਵਾਹ ਕਰਦਿਆਂ
ਸਿਰ ਹਿਲਾਉਂਦਿਆਂ
ਗਧਾ-ਵੈਰਾਗ ਦੇ ਹੰਝੂ ਕੇਰਦਿਆਂ
ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਕਰਦਿਆਂ
ਪਾਠ-ਪੂਜਾ ਕਰਦਿਆਂ
ਭਲੇ-ਭਲੇਰੇ ਬਣਦਿਆਂ

ਹੋਇਆਂ ਭੀ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਲਾਲੀ (old routine) ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ । ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਸਭ ਧਾਰਮਿਕ ਕਰਮ-ਧਰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਭੀ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੋਈ 'ਤਬਦੀਲੀ' ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ।

ਪੰਚਾਂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਸਿਰ ਮੱਥੇ,
ਪਰਨਾਲਾ ਉੱਥੇ ਦਾ ਉੱਥੇ ।

ਵਾਲੀ ਸਾਡੀ ਹਾਸੋ-ਹੀਣੀ 'ਜੀਵਨ ਚਾਲ' ਹੈ ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਬੇਬੀ' (baby) ਵਰਗੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ (innocent faith) ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

ਐਸਾ ਆਤਮਿਕ 'ਸਹਜ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ' —

ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਨਾਲ
ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ ਨਾਲ
ਫਿਲਾਸਫੀਆਂ ਨਾਲ
ਪਾਠ-ਪੂਜਾ ਨਾਲ
ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਨਾਲ
ਜੋਗ ਸਾਧਨਾਂ

ਦੁਆਰਾ, ਬਾਹਰੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਦਿਮਾਗੀ ਨਿਸਚਾ, ਸ਼ਰਧਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਅਲਪ-ਬੁੱਧੀ ਤਾਂਦੀ 'ਸੀਮਤ' ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਮਨ ਦੀ ਰੰਗਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ 'ਬਦਲਦਾ' ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ ਵਿਚੋਂ—

ਅਭੋਲ ਹੀ
ਸਹਜ-ਸੁਭਾਇ
ਛੁੱਟ ਕੇ

ਉਪਜਦਾ ਹੈ — ਜੋ ਦਿੜ੍ਹ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਐਸਾ ਆਤਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ —

ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ
ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ
ਆਤਮ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ
ਹਰਿਜਨਾਂ

ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਉਪਜਦਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭਲਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਲਗੈ ਪ੍ਰਭੂ ਮੀਠਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੨੨)

ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਦਿੜੈ ਸਭਿ ਧਰਮ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੨੧)

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਉਪਜੈ ਬਿਸੂਅਸ ॥

ਬਾਹਰਿ ਭੀਤਰਿ ਸਦਾ ਪ੍ਰਗਾਸ ॥ (ਪੰਨਾ-੩੪੩)

ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਕਰਿ ਭਾਵਨੀ ਲਾਈਐ
ਤਿਆਗਿ ਮਾਨੁ ਹਾਠੀਲਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੪੯੮)

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਬਿਨਾ ਭਾਉ ਨਹੀ ਉਪਜੈ
ਭਾਵ ਬਿਨੁ ਭਗਤਿ ਨਹੀ ਹੋਇ ਤੇਰੀ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੯੪)

ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲੈ ਤ ਦਿੜਤਾ ਆਵੈ
ਹਰਿ ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੯੧)

ਉਪਰਲੀਅਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਦੋ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਮੁਤਜ਼ਾਦ
ਮੰਡਲ ਹਨ —

1. ਹਉਮੈ-ਵੇੜੀ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਮੰਡਲ — ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੁਖ, ਕਲੇਸ਼, ਚਿੰਤਾ
ਫਿਕਰ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਅੱਗ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ ।

2. ‘ਨਿਜ ਘਰ’, ‘ਬੇਗਾਮਪੁਰਾ’ ਅਥਵਾ ‘ਅਨੁਭਵੀ ਮੰਡਲ’, ਜਿਸ ਵਿਚ —

ਸਦਾ ਖੈਰ
ਸਦਾ ਸੁਖ
ਸਦਾ ਖੁਸ਼ੀ
ਪ੍ਰੀਤ
ਪ੍ਰੇਮ
ਰਸ
ਚਾਉ
ਨਾਮ
ਸ਼ਾਂਤੀ

ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਚਣੌਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ
ਮੰਡਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨਾ ਤੇ ਵਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਚੌਣ ਦਾ
ਨਿਰਣਾ — ‘ਫੈਸਲਾ’ ਸਾਡੇ ਨਿਸਚਿਆਂ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ‘ਅਨੁਭਵ’ ਤੇ ਨਿਰਭਰ
ਹੈ ।

© ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਏਸੇ ਕਲਮ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰੁ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ 132 ਲੇਖ (13 ਕਿਤਾਬਾਂ) ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਲੇਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਦੇ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਜਪ-ਤਪ ਸਮਾਗਮ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ, ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ ਵਿਖੇ ਮਾਰਚ, ਸੰਤੰਬਰ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ (20-30) ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ 15-15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ, ਬੁਢਲਾਡਾ-ਸੁਨਾਮ, ਬਰਾਸਤਾ (ਵਾਇਆ) ਜਖੇਪਲ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਤੇ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੱਜਣ ਇਹ ਲੇਖ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ :-

Website : www.brahmbungadodra.org

E-mail : info@brahmbungadodra.org

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 073074-55097, 01652-255097, 99149-55098

❖ ਸ਼ਾਖਾ ❖

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ (ਦੋਦੜਾ)

ਦੱਖਣੀ ਬਾਈ ਪਾਸ, ਦੋਰਾਹਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ

ਫੋਨ : 073074-55098, 01628-258697, 099149-55098

❖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ❖

ਸੈਕ੍ਰੇਟਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਟਸਟ (ਰਜਿ.)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 73074-55096